

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/23/2023
Identifikačné číslo spisu: 4120203864
Dátum vydania rozhodnutia: 29.02.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4120203864.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne I. N., narodenej XX. V. XXXX, N., F. XXX/.X, zastúpenej advokátkou JUDr. Mgr. Máriou Kováčovou, Nitrianske Hrnčiarovce, Pod sokolom 12, proti žalovanému PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o., Bratislava, Pribinova 25, IČO: 35 792 752, zastúpenému advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Andrea Cviková, s. r. o., Bratislava, Kubániho 16, IČO: 47 233 516, o určenie neplatnosti právneho úkonu a iné, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 7Csp/26/2020, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre zo 16. júna 2022 sp. zn. 5CoCsp/28/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo 16. júna 2022 sp. zn. 5CoCsp/28/2022 v spojení s uznesením Okresného súdu Nitra z 25. apríla 2022 č. k. 7Csp/26/2020-357 a uznesenie Okresného súdu Nitra zo 04. januára 2023 č. k. 7Csp/26/2020-464 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 25. apríla 2022 č. k. 7Csp/26/2020-357 konanie zastavil (výrok I.). Vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania (pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom) voči žalobkyni v rozsahu 100 %, o výške ktorej rozhodne súd samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia (výrok II.).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobou doručenu súdu 20. marca 2020 sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru č. 84500043377 uzavretej so žalovaným na sumu úveru vo výške 1500 eur. Ďalej sa domáhala zaplata sumy 629,38 eura titulom bezdôvodného obohatenia a sumy vo výške 157,35 eura ako finančného zadosťučinenia. Súčasne sa domáhala priznania náhrady trov konania. Zmenenou žalobou sa domáhala zaplatiť žalobkyni sumu 912,33 eura titulom bezdôvodného obohatenia a zaplata sumy 228,08 eura titulom finančného zadosťučinenia.

1.2. Nakoľko žalovaný v spore vzniesol námietku rei iudicatae, súd si musel v rámci predbežnej otázky vyriešiť, aké účinky na predmet tohto sporu má právoplatný rozhodcovský rozsudok, ktorý zaväzuje žalobkyňu na plnenie. Na rozdiel od tvrdenia žalobkyne má súd za to, že rozhodcovský rozsudok tvorí prekážku rei iudicatae pre prebiehajúce konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia. Právoplatný

rozhodcovský rozsudok má pre účastníkov rozhodcovského konania rovnaké účinky ako právoplatný rozsudok súdu. Teda výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre strany. Ak bola žalobkyňa právoplatným rozhodcovským rozsudkom zviazaná zaplatiť žalovanému úroky a poplatky z úveru, nemôže tvrdiť, že žalovaný ako veriteľ na ne nemá právo a že sa prijatím takéhoto plnenia bezdôvodne obohatil. Rozhodcovský rozsudok by nemal tieto účinky len v prípade, ak by rozhodcovský súd, ktorý ho vydal, odvodil svoju právomoc vo veci rozhodnúť z absolútne neplatnej rozhodcovskej zmluvy (doložky). V takom prípade by išlo o nulitné rozhodnutie, ktoré by nemohlo nadobudnúť ani právoplatnosť, ani vykonateľnosť. Na absolútnu neplatnosť právneho úkonu musí súd prihliadnuť aj bez návrhu (ex officio).

1.3. Súd preskúmal rozhodcovskú zmluvu a dospel k záveru, že rozhodcovská zmluva nemá znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky podľa § 53 OZ, nevyvoláva značnú nerovnováhu medzi stranami a nie je spôsobilá viesť k značnej procesnej nevýhode jednej z procesných strán. Rozhodcovská zmluva bola uzavretá na samostatnej listine, bola jasne a zrozumiteľne naformulovaná a žalobkyňa tým, že ju podpísala vyslovila súhlas s jej uzavretím, teda vyslovila súhlas aj s príslušnosťou rozhodcovského súdu na prejednávanie a rozhodovanie sporov v súvislosti so zmluvou o úvere. Jej uzavretie nebolo predpokladom alebo podmienkou uzavretia samotnej zmluvy o úvere. Žalobkyni nebola odňatá možnosť domáhať sa ochrany svojich práv na všeobecnom súde. Podľa čl. 7 rozhodcovskej zmluvy žalobkyňa mohla od rozhodcovskej zmluvy odstúpiť do 14 dní aj bez uvedenia dôvodu. Nič teda nebránilo žalobkyni pre prípad, pokiaľ by po uzavretí danej rozhodcovskej zmluvy sa rozhodla od nej odstúpiť, takýmto právnym úkonom takto učiniť. Žalobkyňa mala tiež možnosť brániť sa podľa § 40 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní podaním žaloby o zrušenie rozhodcovského konania, ktorú možnosť v zákonom stanovenej prekluzívnej lehote nevyužila. V dôsledku toho sa rozhodcovský rozsudok stal právoplatným a vykonateľným exekučným titulom, a teda pre strany musí byť aj záväzný. Súd v tomto konaní už nie je oprávnený skúmať vecnú správnosť takéhoto rozsudku, pretože právoplatný rozhodcovský rozsudok má účinky právoplatného rozsudku všeobecného súdu. O bezdôvodnom obohatení by bolo možné pri existencii právoplatného rozsudku na plnenie uvažovať iba vtedy, ak by žalobkyňa plnila nad rozsah povinnosti uloženej rozsudkom.

1.4. Žalobkyňa namietala, že predmetná rozhodcovská zmluva bola vopred pripravená dodávateľom, nemala reálnu možnosť ovplyvniť jej obsah, nebola individuálne dojednaná a vyžadovala od nej, aby spory s dodávateľom riešila výlučne v rámci prejednávania a rozhodnutia veci v rozhodcovskom konaní, nemohla ovplyvniť výber rozhodcovského súdu, jej vyhlásenie o informovaní zo strany veriteľa o dôsledkoch prijatia alebo neprijatia rozhodcovskej zmluvy bolo súčasťou predpripravenej zmluvy, preto vychádzajúc z ust. § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka uvedená rozhodcovská zmluva spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v jej neprospech ako spotrebiteľa, je neprijateľnou zmluvnou podmienkou v zmysle § 53 ods. 4 písm. r) Občianskeho zákonníka a je podľa § 52a a § 53a Občianskeho zákonníka absolútne neplatným právnym úkonom.

1.5. S týmto názorom sa súd nestotožňuje. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a informácie o tom, čo tá-ktorá voľba konkrétne znamená (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/217/2012). Rozhodcovská zmluva je dohoda účastníkov právneho vzťahu, že spory vyplývajúce z tohto vzťahu sa budú prejednávať a rozhodovať v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská zmluva zakladá právomoc rozhodcovského súdu, ktorým môže byť rozhodca, prípadne viacerí rozhodcovia alebo stály rozhodcovský súd. Nevyhnutnou podmienkou rozhodcovského konania je existencia platnej rozhodcovskej zmluvy. Formálna platnosť rozhodcovskej zmluvy je úzko spojená s otázkou, či zmluvné strany skutočne vyslovili súhlas s rozhodcovským konaním. Účelom formálnych požiadaviek je zabezpečiť, aby zmluvné strany reálne s arbitrážou súhlasili.

1.6. Žalobkyňa tvrdila, že rozhodcovská zmluva bola formulárová a nebola individuálne dojednaná, zmluva je neprijateľnou podmienkou a neplatnou v zmysle Občianskeho zákonníka. Nie je však možné prehliadnuť, že v rozhodcovskej zmluve je v bode 1 vyjadrený výslovný súhlas žalobkyne s uzatvorením tejto rozhodcovskej zmluvy, v bode 2 je vyhlásenie veriteľa (dodávateľa), že uzatvorenie tejto rozhodcovskej zmluvy nie je podmienkou uzatvorenia a vykonávania zmluvy o revolvingovom úvere medzi veriteľom a dlžníkom. Dlžník nie je povinný prijať návrh tejto rozhodcovskej zmluvy zo strany veriteľa, pričom vyhlasuje, že o tejto skutočnosti bol zo strany veriteľa jasne a zrozumiteľne

informovaný. V bode 3 rozhodcovskej zmluvy je okrem iného uvedené, že dlžník (žalobkyňa) bola o dôsledkoch jej uzatvorenia poučená tak, že dôsledkom uzatvorenia rozhodcovskej zmluvy je možnosť riešenia sporov vyplývajúcich alebo súvisiacich s ustanoveniami zmluvy o revolvingovom úvere (s číslom zmluvy totožným, ako je číslo rozhodcovskej zmluvy), ktorú veriteľ a dlžník uzatvoria s porušením, ukončením či neplatnosťou zmluvy o revolvingovom úvere v rozhodcovskom konaní. Spory môžu byť riešené aj v súdnom konaní, výber jednej z alternatív riešenia sporov spočíva na žalobcovi. Súčasťou rozhodcovskej zmluvy boli štyri rozhodcovské súdy (zmluva bola uzatváraná podľa zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní), pričom výber rozhodcovského súdu, ktorý bude oprávnený vec prejednať a rozhodnúť spočíva na zmluvnej strane podávajúcej samotný návrh. Konkrétneho rozhodcu pre predmetný spor, ktorý vec prejedná a rozhodne, vyberie zo zoznamu rozhodcov predseda rozhodcovského súdu (bod 5, 6 rozhodcovskej zmluvy). Podľa bodu 7 rozhodcovskej zmluvy je dlžník (žalobkyňa) oprávnená písomne od tejto zmluvy odstúpiť aj bez uvedenia dôvodu do štrnástich kalendárnych dní od uzavretia tejto zmluvy.

1.7. Z takéhoto znenia rozhodcovskej zmluvy (uzavretej v roku 2014 za účinnosti zák. č. 244/2002 Z. z.) súd konštatuje, že rozhodcovská zmluva pripúšťa, aby sa spory medzi dodávateľom a spotrebiteľom riešili buď v súdnom konaní, alebo rozhodcovskom konaní, pričom návrh v prípade rozhodcovského konania môže byť podaný na niektorom zo štyroch rozhodcovských súdoch označených názvom a sídlom. Z obsahu zmluvy tiež vyplýva výslovné, že žalobkyňa svojim podpisom verifikovala vyhlásenie veriteľa v bode 2 rozhodcovskej zmluvy („že uzatvorenie tejto rozhodcovskej zmluvy nie je podmienkou uzatvorenia a vykonávania zmluvy o revolvingovom úvere medzi veriteľom a dlžníkom. Dlžník nie je povinný prijať návrh tejto rozhodcovskej zmluvy zo strany veriteľa, pričom vyhlasuje, že o tejto skutočnosti bol zo strany veriteľa jasne a zrozumiteľne informovaný). Nie je preto možné prijať záver, že znenie rozhodcovskej zmluvy nebolo so žalobkyňou individuálne dodávateľom dojednané a nemohla ovplyvniť jeho obsah, nakoľko mala možnosť výberu prijať resp. neprijať návrh rozhodcovskej zmluvy, ktorú možnosť nevyužila (3Cdo/80/2017). Navyše ust. § 53 ods. 4 písm. r) Občianskeho zákonníka bol ku dňu uzavretia zmluvy o revolvingovom úvere a rozhodcovskej zmluvy v znení „Za neprijateľné podmienky v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia, ktoré vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.“, čo preukázateľne nie je prípad danej veci. Neboli tak splnené zákonné predpoklady pre posúdenie rozhodcovskej zmluvy uzavretej medzi stranami sporu ako neprijateľnej zmluvnej podmienky.

1.8. Súd dospel k záveru, že rozhodcovská zmluva uzavretá medzi stranami sporu 18. marca 2014 nie je neplatným právnym úkonom, preto bola daná právomoc rozhodcovského súdu danú vec prejednať a rozhodnúť v konaní sp. zn. 246/09/16 a jeho právoplatný a vykonateľný rozsudok má účinky právoplatného rozsudku všeobecného súdu, ktorý nie je možné v tomto súdnom konaní reparaovať. S poukazom na vyššie uvedené, súd postupoval v zmysle § 161 ods. 2 CSP a konanie zastavil.

1.9. Podľa § 256 ods. 1 CSP, ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

Podľa § 255 ods. 1 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

Podľa § 255 ods. 2 CSP, ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

1.10. Súd za účelom rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania zisťoval zavinenie niektorej zo strán na zastavení konania. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania je potrebné zistiť, kto zavinil jeho zastavenie, nakoľko vznik konania spôsobí vždy žalobca podaním žaloby. Súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania skúma zavinenie iba z procesného hľadiska a neposudzuje právo žalobcu, teda žalobu podľa hmotného práva. Súd má zato, že podaním nedôvodnej žaloby, ktorá mala za následok zastavenie konania pre procesnú podmienku - prekážka rei iudicatae, zavinila zastavenie konania žalobkyňa, preto súd priznal nárok na náhradu trov konania (pred súdom prvej inštancie ako aj pred odvolacím súdom) žalovanému v rozsahu 100 %. Strany sporu nenavrhlí a ani súd nezistil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré by mal postupovať podľa § 257 CSP a náhradu trov konania žalovanému nepriznať.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne uznesením zo 16. júna 2022 sp. zn. 5CoCsp/28/2022 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie (výrok I.). Vyslovil, že žalovanému voči žalobkyňi priznáva náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2.1. Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie v danej veci bolo podané oprávneným subjektom v rámci zákonnej odvolacej lehoty podľa § 362 ods. 1 CSP, preskúmal napadnuté uznesenie, viazaný rozsahom a dôvodmi podaného odvolania (§ 379 a § 380 CSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario). Následne odvolací súd podané odvolanie žalobkyne vyhodnotil za nedôvodné, s rozhodnutím o ňom tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

2.2. Odvolací súd viazaný svojou zákonnou povinnosťou skúmať, či odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zo strany žalobkyne nebolo vydané v konaní, ktoré bolo postihnuté niektorou z procesných väd uvedených v ust. § 389 ods. 1 CSP, dospel k záveru, že napadnuté uznesenie z 25. apríla 2022 č. k. 7Csp/26/2020-357 ani jednou z tu uvedených procesných väd netrpí, a preto ho v celom rozsahu, ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Osobitne svoju preskúmovaciu činnosť v rámci odvolacieho konania zameril na skúmanie, či v konaní nedošlo v prípade odvolateľky k odňatiu jej možnosti konať pred súdom, t. j. že jej bola znemožnená realizácia procesných práv, ktoré má odvolateľka ako strana sporu priznané v občianskom súdnom konaní. Výskyt takejto vady totiž znamená porušenie základného práva strany sporu na spravodlivý proces. V prejednávanej veci odvolací súd nevzhladol v prípade žalobkyne ako odvolateľky žiadne porušenie jej práva na spravodlivý proces, a preto vo vzťahu k nej podanému odvolaniu ako neopodstatnenému zvolil procesný postup v zmysle § 387 ods. 1 CSP, prejaviaci sa v potvrdení napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie, ako vecne správneho. Odvolací súd sa nestotožňuje s odvolacou námietkou žalobkyne ohľadne nedostatočného odôvodnenia a s tým spojenou aj nepreskúmateľnosťou odvolaním napadnutého uznesenia, pretože ju vzhľadom na rozsah a predovšetkým obsah odôvodnenia daného uznesenia, s ktorým sa stotožňuje aj odvolací súd (§ 387 ods. 2 CSP), považuje za nedôvodnú.

2.3. Na podporu správnosti zastavujúceho uznesenia pre výskyt rei iudicatae podľa § 161 ods. 2 v spojení s § 230 CSP je potrebné uviesť, že prvoinštančný súd v rámci predbežnej otázky a aj s poukazom na právny záver (§ 391 ods. 2 CSP) tak, ako bol obsiahnutý v zrušujúcom uznesení Krajského súdu v Nitre z 26. januára 2022 č. k. 5CoCsp/53/2021-348 správne zaujal a odôvodnil svoj právny záver ohľadne existencie neodstrániteľnej podmienky konania v danej prejednávanej veci, pričom na túto neodstrániteľnú podmienku konania dôvodne považoval rei iudicatae. Právoplatný a vykonateľný rozhodcovský rozsudok vydaný v rozhodcovskom konaní pod sp. zn. 246/09/16 dňa 2. júla 2017 Slovenským arbitrážnym súdom podľa názoru súdu prvej inštancie, ktorý zdieľa aj odvolací súd, tvorí prekážku rei iudicatae pre prebiehajúce súdne konanie na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 7Csp/26/2020, ktoré práve kvôli výskytu tejto neodstrániteľnej podmienky konania súd prvej inštancie správne zastavil. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že právoplatný a vykonateľný rozhodcovský rozsudok má z hľadiska právnej sily rovnaké účinky ako právoplatný a vykonateľný rozsudok vydaný v občianskoprávnom konaní.

2.4. Odvolací súd sa plne stotožňuje aj s právnym posúdením rozhodcovskej zmluvy prvoinštančným súdom v predmetnom konaní, pričom súd ju vyhodnotil ako nevykazujúcu znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti bral zreteľ na špecifiká tejto zmluvy a najmä možnosť žalobkyne od tejto zmluvy odstúpiť do 14 dní od jej uzatvorenia, bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu. Žalobkyňa takisto nevyužila možnosť podľa vtedy platného ustanovenia § 40 zák. č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní podanou žalobou domáhať sa zrušenia rozhodcovského rozsudku, pričom lehota na podanie tejto žaloby bola 60 dní podľa § 41 cit. zák. (prekluzívna) a žalobkyňa tým, že žalobu nepodala v rámci tejto lehoty (a ani vôbec) spôsobila správoplatnenie a vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku z 2. júla 2017.

2.5. V kontexte uvedeného, odvolací súd napadnuté - zastavujúce prvoinštančné uznesenie, ako vecne správne podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil, a takisto ho tým istým procesným postupom potvrdil aj v súvisiacom výroku o náhrade trov prvoinštančného konania.

2.6. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 2 a § 255 ods. 1 CSP tak, že ich náhradu žalovanému voči žalobkyňi priznal, pretože žalovaný mal v odvolacom konaní úspech. O výške tejto náhrady rozhodne súdny úradník súdu prvej inštancie samostatným uznesením, po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Namietala, že súd jej nesprávnym

procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Táto vada spočíva v tom, že odvolací súd nepostupoval v súlade s ustálenou právnou praxou. Výbočenie z ustálenej rozhodovacej praxe súdov spôsobilo, že žalobkyňa sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu s vyhodnotením a posúdením rozhodcovskej zmluvy ako nevykazujúcu znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky. Poukázala na otázku účinkov rozhodcovského rozsudku vydaného na základe neplatnej rozhodcovskej zmluvy, k čomu judikatúru považuje za ustálenú a niet dôvodu sa od nej odchýliť (rozhodcovská zmluva sa nestáva individuálne dohodnutou len tým, že spotrebiteľ má v úzkej časovej lehote hneď po jej podpise právo od tej zmluvy odstúpiť). Krajský súd v Žiline vo svojom rozhodnutí sp. zn. 6Co/204/2019 vyjadril právnu vetu „pokiaľ išlo o ustanovenie rozhodcovských zmlúv, že žalobkyňa mala právo od zmluvy jednostranne odstúpiť aj bez uvedenia dôvodu do 14 dní odo dňa jej uzatvorenia, odvolací súd uvádza, že od zmluvy možno odstúpiť len v prípade, že je platná. Od absolútne neplatnej zmluvy sa odstúpiť nedá. Odvolací súd zastáva rovnaký názor ako súd prvej inštancie v tom smere, že konanie pred rozhodcovským súdom iniciuje práve veriteľ. Sám veriteľ, ktorý zostavil znenie rozhodcovských zmlúv vo vopred pripravenej formulárovej podobe, jednostranne určil, komu resp. ktorému rozhodcovskému súdu bude vec predložená (odvolací súd nepovažuje za relevantné, že tie súdy sú až 3, keďže boli vybrané „veriteľom resp., že existovala aj možnosť podania žaloby na všeobecnom súde). Poučenie žalobkyne o spôsobe prejednávania veci na rozhodcovskom súde nie je možné považovať za kvalifikované vysvetlenie vážnych dôsledkov rozhodcovského konania, poukázania na rozdiely oproti rozhodovaniu na všeobecnom súde a ponechania spotrebiteľovi sa za primeraných okolností rozhodnúť vo vzťahu k rozhodcovskej zmluve, či je výhodná alebo nie.

3.1. Aj Krajský súd v Trnave vo svojom rozhodnutí sp. zn. 24Co/138/2019 uvádza, že v prejednávanej spore rozhodcovská zmluva nebola individuálne dojednaná, išlo o takzvanú formulárovú, vopred pripravenú zmluvu, ktorej obsah žalobca nemal možnosť ovplyvniť a nemal možnosť osobitne ovplyvniť jej znenie, pričom samotná skutočnosť, že rozhodcovská zmluva bola uzavretá na osobitnom formulári odlišnom od zmluvy o úvere uzavretej taktiež na vopred pripravenom formulári, nezakladá záver o jej individuálnom dojednaní. Súdna prax je jednotná v tom, že za individuálne dojednanú zmluvu nemožno považovať takzvanú formulárovú zmluvu, t. j. zmluvu s vopred naformulovaným obsahom bez možnosti zmeny jej obsahu, prípadne výberu z viacerých možností. Forma rozhodcovskej zmluvy a spôsob, akým bola rozhodcovská zmluva v prejednávanej spore koncipovaná a žalobcovi predložená spolu so zmluvou o úvere, nesvedčí o individuálnom dojednaní, ale skôr o zámernom predkladaní zmluvných podmienok (ide o zmluvu o úvere a rozhodcovskú zmluvu, obe podpísané v jeden deň za prítomnosti pochybností, či žalobcovi by bol poskytnutý úver aj bez podpísania rozhodcovskej zmluvy). Okrem toho táto rozhodcovská zmluva nebola dojednaná v čase vyššej bdelosti spotrebiteľa po vzniku sporu, ale na začiatku zmluvného vzťahu, a tak ťažko možno očakávať od spotrebiteľa, aby v tom čase vedel riadne vyhodnotiť aj možnosť odstúpenia od predmetnej zmluvy. Žalovaný v konaní nepreukázal ani tú skutočnosť, že by žalobca mohol uzavretie rozhodcovskej zmluvy vylúčiť, respektíve zmeniť jej obsah, pričom dôkazné bremeno v tomto smere zaťažovalo žalovaného (§ 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

3.2. Zastáva názor, že boli splnené zákonné predpoklady pre posúdenie rozhodcovskej zmluvy uzavretej medzi stranami sporu ako neprijateľnej zmluvnej podmienky. Aj podľa Najvyššieho súdu SR rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom, ak rozhodcovská zmluva (či už uzavretá vo forme osobitnej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky), na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne, preto nie je založená existencia právoplatného a vykonateľného rozhodnutia a prekážky právoplatne rozsúdenej veci; keďže nulitný (z pohľadu práva neúčinný) titul žiadnu prekážku následného prejednávania a tiež rozhodnutia veci všeobecným súdom nepredstavuje.

3.3. Je toho názoru, že rozhodcovská zmluva nebola individuálne dojednaná, žalobkyňa nemohla jej obsah ovplyvniť, bola neplatná. Neplatná rozhodcovská zmluva nemohla založiť právomoc rozhodcovského súdu na prejednanie sporu, a teda ani na vydanie rozhodcovského rozsudku. Žalobkyňa nemala spôsobilosť uzavrieť rozhodcovskú zmluvu, pretože nebola upovedomená o ustanovení rozhodcu, nemala možnosť sa zúčastniť na spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní, rozhodcovským rozsudkom sa rozhodol spor, ktorý spotrebiteľská rozhodcovská zmluva nepredvídala, zmluva neobsahuje zákonom ustanovené náležitosti, nebolo nariadené ústne pojednávanie v konaní, v konaní nebol správne zistený skutkový stav, vo veci rozhodol zaujatý rozhodca, rozhodcovský súd rozhodol v

rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

3.4. Navrhla, aby dovolací súd rozsudky súdov oboch nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení navrhol, aby dovolací súd zamietol podané dovolanie a súčasne, aby žalovanému priznal náhradu trov konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné, a preto treba rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a nadväzujúceho rozhodnutia o trovách konania zrušiť.

6. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolateľka namieta existenciu vady zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že toto rozhodnutie, v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie, je zmätočné.

11. Z rozhodnutí súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu nepochybne vyplýva, že súdy v danom spore zastavili konanie pre prekážku rei iudicata, ktorým bol právoplatný a vykonateľný rozhodcovský rozsudok vydaný v rozhodcovskom konaní pod sp. zn. 246/09/16 dňa 02. júla 2017 slovenským arbitrážnym súdom, ktorý tvorí prekážku pre prebiehajúce súdne konanie na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 7Csp/26/2020 ako aj že rozhodcovská zmluva v predmetnom spore nevykazuje znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky a žalobkyňa mala možnosť od tejto zmluvy odstúpiť do štrnástich dní

od jej uzatvorenia bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu. Okrem toho žalobkyňa nevyužila možnosť podľa vtedy platného ustanovenia § 40 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní podanou žalobou domáhať sa zrušenia rozhodcovského rozsudku, pričom lehota na podanie tejto žaloby bola 60 dní podľa § 41 citovaného zákona (prekluzívna) a žalobkyňa tým, že žalobu nepodala v rámci tejto lehoty (a ani vôbec), spôsobila správoplatnenie a vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku z 02. júla 2017.

12. Podľa § 230 CSP, ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednať a rozhodovať znova.

13. Podľa § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“)

14. Podľa § 161 ods. 2 CSP, ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

15. Obsah výkladu ustanovenia § 230 CSP možno rozdeliť do piatich bodov, jednak je to nezmeniteľnosť rozhodnutia, ďalej totožnosť subjektov a totožnosť skutku, prejudicialita, určovací výrok a výrok na plnenie z pohľadu právoplatnosti rozhodnutia a res iudicata v iných konaniach.

16. Pokiaľ ide o totožnosť subjektov a totožnosť skutku teória procesného práva vymedzuje prekážku právoplatne rozhodnutej veci dvoma kritériami, a to totožnosťou osôb (sporových strán) a totožnosťou predmetu konania. O totožnosť osôb ide vtedy, ak sa v konaní zúčastňujú tie isté osoby ako v konaní ukončenom právoplatným rozhodnutím súdu. Procesné postavenie týchto osôb (žalobca a žalovaný) je v tejto súvislosti bez významu. Inak povedané, ak by sa žalobca stal žalovaným a žalovaný žalobcom, pričom by sa nevyskytla žiadna nová skutočnosť, ktorá by zmenila skutkový stav žaloby, ešte stále bude trvať prekážka právoplatne rozhodnutej veci. V otázke predmetu konania sa procesná teória celkovo zhoduje. Zástancovia predmetu konania v užšom zmysle slova tvrdia, že je to žalobný nárok (žalobný petit), ktorý sa má stať súčasťou výroku rozhodnutia, ak súd žalobe vyhovie. Taktá sa spravídla chápe v praxi. Zástancovia predmetu konania v širšom zmysle slova chápu predmet konania ako žalobný nárok spolu so skutkovým odôvodnením, z ktorého by mal žalobný návrh vyplývať (bližšie pozri komentár § 131). K takémuto názoru sa prikláňa prevažná časť predstaviteľov právnej teórie. Tento postulát vychádza aj z normatívnej dikcie tohto ustanovenia, ktoré normuje o prekážke právoplatne rozhodnutej veci. V zmysle tejto prekážky sa nemôže o veci, o ktorej sa už právoplatne rozhodlo, rozhodnúť znova. Výklad pojmu „tá istá vec“ je pomerne jednotný v tom zmysle, že musí ísť o tie isté subjekty práva, ktoré vystupovali v pôvodnom konaní ako sporové strany, a ten istý predmet konania (to znamená, že ide o totožný nárok uplatnený z totožného skutkového základu medzi totožnými subjektmi - nie je pritom rozhodujúce, či pôvodné strany vystupujú v pôvodných procesných postaveniach). Ak sa teda konanie netýka tých istých subjektov, nemožno hovoriť o prekážke právoplatne rozhodnutej veci a výrok právoplatného rozhodnutia súdu nie je v tomto prípade záväzný pre súd, ktorý prejednáva inú právnu vec (to samozrejme neplatí v prípadoch, ak subjektívne hranice záväznosti iného rozhodnutia sú rozšírené erga omnes, proti všetkým - typicky statusové veci v mimo-sporoch, alebo rozsudok o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach).

17. Zo spisu je zrejmé, že žalobkyňa v predmetnom konaní sa domáha určenia neplatnosti zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru č. 84500043377 uzavretej so žalovaným na sumu úveru vo výške 1500 eur, ďalej zaplata istiny 912,33 euar titulom bezdôvodného obohatenia a istiny vo výške 228,08 eura titulom finančného zadostučinienia. Tieto nároky uplatňuje zo spotrebiteľského vzťahu lebo plnila nad rozsah poskytnutého plnenia.

18. V rozhodcovskom konaní ohľadne zmluvy o revolvingovom úvere č. 8500043377, v ktorom bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom z 02. júla 2017, ktorý nadobudol právoplatnosť 04. novembra 2017 pod sp. zn. 246/09/16 vedenom pred slovenským arbitrážnym súdom, sa rozhodlo z titulu spotrebiteľskej zmluvy, teda ide o dve rozličné konania. Nie je tu založená totožnosť predmetu konania ako žalobný nárok spolu so skutkovým odôvodnením, z ktorého by mal žalobný návrh vyplývať. Z uvedeného je zrejmé, že sa v žiadnom prípade nemôže jednať o prekážku veci rozsúdenej.

19. Za nesprávny postup súdu, ktorým možno strane znemožniť, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces, sa považuje aj zastavenie konania, hoci pre takéto rozhodnutie neboli splnené podmienky.

20. Premisy, z ktorých konajúce súdy vychádzali, sú nesprávne a významným spôsobom zasahujú do práva žalobkyne na spravodlivý proces. Takýto stav predstavuje ukážkový príklad odmietnutia spravodlivosti „denegatio iustitiae“, ktorému dovolací súd nemohol v žiadnom prípade poskytnúť ochranu.

21. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobkyne je podľa § 420 písm. f) CSP nielen prípustné, ale aj dôvodné, nakoľko oba súdy nesprávnym procesným postupom (zastavením konania) znemožnili žalobkyni, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Preto dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov nižších inštancií a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie aj spolu so súvisiacim uznesením, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania (§ 449 ods. 1, 2 CSP).

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.